

**Uiteenzetting
van het door de Regering
in 2009 te voeren beleid**

Meneer de Voorzitter,
Leden van De Nationale Assemblee,

In overeenstemming met het voorschrift van onze Grondwet, sta ik voor U voor het geven van een uiteenzetting van het door de Regering in het komend dienstjaar te voeren beleid.

Deze Buitengewone Openbare Vergadering van De Nationale Assemblee vindt plaats in een tijdsbestek, waarin vrijwel uit alle windrichtingen berichten naar ons toekomen over zeer dreigende crises, crises veroorzaakt door de mens, in de menselijke gemeenschappen en in de natuur.

Ik doel op de vernietigende wervelstormen, op de crisis van oorlog en van terrorisme, de voedsel- en energiecrisis, de crisis van de klimaatverandering en de zeespiegelstijging en last but not least, de grote financiële crisis in wat kort geleden nog bekend was als rijkste land op onze aardbol.

Suriname wordt ongewild meegesleept in de sfeer van onzekerheden en verhoogde lasten die het gevolg zijn van al deze crises in de wereld.

Dankzij het beleid van de Overheid en de veerkracht van onze samenleving, zowel de bedrijven als de individuele burgers, zijn de gevolgen van deze crises, voor ons tot nu toe beperkt gebleven. Maar waakzaamheid blijft geboden.

Bovendien zijn de gevolgen van de klimaatverandering voor ons land zeer wel merkbaar en jaagt ons nu reeds in zeer hoge kosten om onze kusten en oevers te verdedigen.

Vele landen richten hun blikken op de bossen van een aantal landen, waaronder Suriname, waarbij wordt aangedrongen op behouden van de bossen als reservoirs voor de overproductie van koolzuurgas door de geïndustrialiseerde volken en naar nu blijkt ook door de natuur.

Meneer de Voorzitter,

De Regering zal zich samen met Uw College moeten buigen over onze aanpak ten aanzien van de bossen van Suriname, die er nog staan omdat wij hier reeds eeuwen niets anders hebben gedaan dan wat nu wordt aanbevolen als duurzaam bosbeheer.

Hierbij zullen wij rekening moeten houden met invloeden die thans uitgaan van internationale organisaties naar de Staat Suriname rechtstreeks, maar ook naar de rol van de interactie tussen internationale NGO's en organisaties in Suriname.

In elk geval zullen wij bij onze keuzes voor de uitbreiding van onze productie-mogelijkheden van schone energie door benutting van ons waterkrachtpotentieel, antwoord moeten geven op de stellingen van milieu activisten in ons werkgebied.

Van geheel andere aard is de crisis die zich aftekent in de zich voorslepende onderhandelingen binnen de World Trade Organization, waar er geen succesvolle afronding van de Doha Development Round, gericht op verruiming van de toegangsmogelijkheden van de ontwikkelingslanden tot de markten van de ontwikkelde landen.

Binnen onze regio en tussen onze Caribische Regio en Europa zijn er belangrijke uitdagingen op het gebied van mogelijkheden voor de toegang tot verruimde marktmogelijkheden.

Meneer de Voorzitter,

De Regering is zich zeer bewust van de mogelijke ongunstige effecten die van buiten onze grenzen, op ons af kunnen komen. Maar vol vertrouwen, zal ik U de uiteenzetting over het in het jaar 2009 te voeren beleid presenteren.

PLOS

Met de Europese Commissie zullen de Country Strategy Paper en het Nationaal Indicatief Programma voor de periode 2008-2013, getekend worden. Een bedrag van Euro 20 miljoen wordt daarbij uit het 10^e Europees Ontwikkelingsfonds gealloceerd voor de transportsector in Suriname. De lopende samenwerking tussen de Europese Commissie en Suriname zet zich voort in de uitvoering van projecten op de gebieden infrastructuur, transport en toerisme, gefinancierd uit het 9^e Europees Ontwikkelingsfonds. Bij deze projecten is sprake van participatie van de particuliere sector en van NGO's.

De financiering uit het Special Framework of Assistance ten behoeve van de herstructurering van de bananensector eindigt in 2009. Het privatiseringstraject van de bananensector is reeds ingezet.

Een evaluatie wordt gemaakt van de thans in uitvoering zijnde sectorplannen die worden uitgevoerd met middelen uit het Verdrag van 1975. Dit in het kader van de door Suriname en Nederland voorgenomen afbouw in 2010, van de brede ontwikkelingsrelatie krachtens dit Verdrag. De huidige Restant Verdragsmiddelen zullen worden bestemd voor een aantal prioritaire projecten die uiterlijk 2010 moeten zijn afgerond. In oktober 2008 zullen besprekingen aanvangen over de voortgang van de relatie Suriname-Nederland na 2010.

In het eerste kwartaal van 2009 zal het startsein voor de uitvoering van de werken voor de rehabilitatie van de weg Meerzorg-Albina worden gegeven. De financiering ad circa US\$ 140 miljoen vindt plaats via de Europese Commissie, Inter American Development Bank, Agence Française de Développement en de Ontwikkelingssamenwerking Suriname-Nederland. Verder zal in de samenwerking met de IDB een haalbaarheidsstudie voor een drietal wegen plaatsvinden, n.l. Southdrain-Apoera, Zanderij-Paranam-Moengo en Apoera-Albina plaatsvinden. Ook vindt de formulering plaats van de study/roadmap voor de opzet van een Paranam Industrial Park.

In 2008 nog start de bouw van de zeedijk Coronie en ook de oeververdedigingswerken van de Commewijne- en Surinamerivier voor een totaal bedrag van circa Euro 75 miljoen. Deze financiering geschiedt uit eigen middelen ad Euro 59 miljoen en de Verdragsmiddelen ad Euro 16 miljoen. In 2013 zullen de dijken volledig zijn afgebouwd.

Het Micro Kredieten Programma waarvoor een bedrag van Euro 6 miljoen uit de Verdragsmiddelen is geëncmitteerd is thans in ontwikkeling met de verschillende betrokken stakeholders.

Het proces om te geraken tot een "One-UN agency" heeft met de ondertekening van de Common Country Programme Action Plan (C-CPAP) 2008–2011 nader vorm gekregen. Met de C-CPAP wordt beoogd een gecoördineerde,

vereenvoudigde en geharmoniseerde werkwijze met alle UN agentschappen in Suriname (UNDP, UNICEF, PAHO, UNFPA, FAO, ECLAC) te bewerkstelligen.

De Monitoring en Evaluatie van het MOP 2006 - 2011 zal op jaarlijkse basis blijven plaatsvinden.

BUZA

De bilaterale samenwerking met de buurlanden en andere bevriende naties, de traditionele samenwerkingspartners en onze landen van herkomst is een belangrijk aspect van ons buitenlands beleid. Zij levert ook een bijdrage aan het realiseren van onze ontwikkelingsdoelstellingen.

Vaststelling van de maritieme grens tussen Suriname en Frans Guyana zal de afhandeling bespoedigen van onze aanspraken op uitbreiding van het continentaal plateau ingevolge artikel 76 van het Zeerecht Verdrag.

Het consultatieproces tussen de Republiek Suriname en het Koninkrijk der Nederlanden met betrekking tot de Toescheidingsovereenkomst inzake Nationaliteiten zal worden gecontinueerd om te geraken tot een voor beide partijen zinvolle en acceptabele oplossing.

Bij de modernisering en diversificatie van de visumafgifte, zullen houders van buitenlandse paspoorten, die van Surinaamse origine zijn, zoveel mogelijk worden gefaciliteerd.

Op het gebied van internationale samenwerking zal verder inhoud worden gegeven door participatie in de voor Suriname relevante samenwerkingsverbanden. Met de ondertekening van het oprichtingsverdrag van UNASUR op 23 mei 2008 hebben wij ons gecommitteerd aan het integratieproces van het Zuidamerikaanse continent. Daarmee is tevens de uitdaging aangegaan om een brug te vormen tussen het Caribisch Gebied en Zuid Amerika.

Met de toetreding tot het Internationaal Strafhof op 15 juli 2008 is invulling gegeven aan onze nationale- en internationale committering voor gerechtigheid. Voorts hebben wij hiermee onderstreept dat het Suriname ernst is met het afdwingen van eerbied voor de mensenrechten.

Door het optreden als gastland van het onlangs gehouden "Country-Led Initiative on Financing for Sustainable Forest Management" heeft ons land een bijdrage geleverd aan de internationale gedachtewisseling om te geraken tot een wereldwijd financieringsmechanisme voor duurzaam Bosbeheer.

HI

De internationale ontwikkelingen op het prijzenfront voor voedsel vormen een punt van continue aandacht voor de Regering. Terwijl het aan de ene kant als tegenvaller wordt ervaren in het streven van de Regering om garanties te bieden voor betaalbare basisbehoeften, wordt het anderzijds ervaren als stimulans om de potentie die wij bezitten voor voedselproductie, uit te bouwen. Vooral in de agrarische sector zijn er gunstige mogelijkheden. Niet alleen de internationale voedsel prijzen zijn een punt van aandacht, maar ook de effecten van de ontwikkeling van de brandstofprijzen op de productiesector en op het algemene prijspeil in ons land.

De Regering heeft in een vroeg stadium reeds maatregelen doen treffen om de invoerrechten van tal van goederen te verlagen dan wel op te heffen en andere tegemoetkomende maatregelen door te voeren.

Een begeleidingsunit voor kleine- en middelgrote ondernemingen zal voorzien in het faciliteren van ondernemers bij de opzet en operationalisatie van hun onderneming. Tevens zal een actie plan worden uitgevoerd voor het verbeteren van het concurrentie vermogen van het bedrijfsleven en het vereenvoudigen van procedures voor vergunningsaanvragen en voor het opzetten van NV's.

Er zal gewerkt worden aan de verhoging van het kwaliteitsniveau van de nationale industrie en het faciliteren van het handels- en goederenverkeer, middels het ontwikkelen van standaarden en het certificeren van goederen. Met name zal in het belang van het bevorderen van eerlijke concurrentie en de bescherming van de consument tegen inferieure goederen, aandacht besteed worden aan etiketteringsstandaarden.

Economische integratie mag door ons niet worden beschouwd als doel op zichzelf, maar moet worden gezien als middel ter verbetering van de economische ontwikkeling van Suriname, met daarbij capaciteitsverruiming, productieverhoging, verruiming van de werkgelegenheid en exportvergroting. De internationale sfeer waarin deze processen zich voltrekken is niet altijd even gunstig. Er zijn zelfs indicaties dat de wereldeconomie in een recessie dreigt te geraken. De Regering zal derhalve de nodige stappen ondernemen om als land het hoofd te bieden aan deze mogelijke recessie.

Binnen het kader van het Trade Sector Support Programma zal in 2009 onder andere een impact studie voor de Zuid Amerikaanse integratie worden uitgevoerd.

De "Caribbean Single Market" is sinds januari 2006 een feit. Twaalf lidlanden participeren binnen deze integratie vorm. Thans vindt er een algehele regionale evaluatie plaats om vast te stellen of de implementatie van de Single Market naar tevredenheid verloopt.

Thans wordt er gewerkt aan de voorbereidingen van de implementatie van de tweede component van de CSME, de "Single Economy", welke zich zal richten op de ontwikkeling van een investeringsvriendelijk klimaat, de bevordering van de integratie van de financiële markten en de harmonisatie van het beleid met betrekking tot de overeenkomstige economische sectoren in de respectieve lidlanden. Dit is een proces waarbij meer dan voorheen de betrokkenheid van en interactie tussen de Regering, ondernemers en maatschappelijk middenveld vereist is.

In december 2007 zijn de onderhandelingen over de Economic Partnership Agreements (EPA) tussen CARIFORUM en de Europese Unie afgerond. Internationaal en regionaal is er echter nog steeds een grote discussie over de ontwikkelingsdimensie van de EPA. Het resultaat van deze zeer complexe onderhandelingen behelst niet het maximale wat Suriname graag had gewild, maar kan beschouwd worden als werkbaar voor een land als Suriname met haar potentie voor diversificatie in de productie van goederen en diensten. In elk geval hebben de onderhandelingen over de EPA er nu reeds voor gezorgd dat Suriname de markttoegang voor haar traditionele goederen, bananen en rijst, heeft weten te verzekeren.

De World Trade Organization onderneemt sinds 2001, verwoede pogingen om wat genoemd wordt de Doha Development Round succesvol af te ronden. Het falen van de Doha Ronde die o.m. beoogt de markttoegang van ontwikkelingslanden naar de ontwikkelde landen te verbeteren, zal ertoe leiden dat in de komende maanden het aantal regionale handelsovereenkomsten mogelijk zal toenemen, omdat landen op een alternatieve manier op zoek zullen gaan naar markttoegang. Onderhandelingen over uitstaande regionale handelsovereenkomsten zullen nu eerder van start gaan. Hierbij moet gedacht worden aan de CARICOM - Canada en CARICOM - CAFTA overeenkomsten, alsook de uitbreiding van de Zuid - Zuid relaties met en tussen landen als China, India, Indonesië, Brazilië.

LVV

Het beleid van de Regering in de agrarische sector concentreert zich op het scheppen van goede productievoorwaarden ten behoeve van particulieren, met zekerheden over grond, kennisopbouw en het gecontinueerde aanbod van aantrekkelijke financieringsmogelijkheden.

In dit voorwaardescheppend beleid zullen voedselzekerheid en voedselveiligheid een centrale rol blijven vervullen, waarbij er voldoende voedsel van goede kwaliteit geproduceerd wordt voor de lokale en de internationale markt. De reeds aanwezige gezondheidssystemen en -diensten zullen worden aangevuld en geïntegreerd in een goed functionerend agrarisch gezondheidssysteem.

Met de reactivering van de waterschappen is goede voortgang geboekt. De rehabilitatie en het onderhoud van de infrastructuur maken een deskundig en effectief overliggend waterschap dringend gewenst.

Er zal gewerkt worden aan de verbetering van de genetische kwaliteiten van de nationale kuddes van melkvee, slachtvee en kleine herkauwers. In relevante productiegebieden zullen melkcollectorcentra worden gebouwd.

In het kader van duurzame visserijexploitatie zal een “stock assessment” programma worden uitgevoerd. Mede op basis van de resultaten daarvan, zal het vergunningenbeleid verder aangescherpt worden. De bewaking en beveiliging van visgronden zal een integraal deel uitmaken van het visserijbeleid. Voor de visrokerijen is met het oog op de voedselveiligheid een ombouwprogramma ontwikkeld dat in 2009 uitgevoerd zal worden.

Het Agrarisch Krediet Fonds zal worden uitgebreid en ook het Rijst Krediet Fonds zal beschikbaar blijven.

NH

Het energiebeleid richt zich op het garanderen van een betrouwbaar aanbod ten behoeve van onze groeiende economie, ongeacht negatieve ontwikkelingen zoals stijgende wereldmarktprijzen. In voorbereiding op een lange termijn strategie voor onze energievoorziening zijn op een energietop waaraan de belangrijkste actoren op energiegebied hebben geparticipeerd, aanbevelingen t.a.v. ons energiebeleid geformuleerd en is er een studie afgerond, waarbij een prognose van de behoefte tot en met 2023 is gemaakt, met de daarbij behorende oplossingsmodellen.

De voorlopige resultaten van deze exercities geven een beeld waarbij de behoefte aan energie zal stijgen van ca. 135 MW piek behoefte tot ca. 350 MW in 2023. Deze behoefte zal voor een belangrijk deel gedekt worden door thermische energie op korte termijn, terwijl aandacht zal worden besteed aan de ontwikkeling van het waterkracht potentieel dat aanwezig is in ons land. Ook zijn andere vormen van herwinbare energie binnen de aandachtssfeer van de Overheid.

De N.V. Energie Bedrijven Suriname heeft het opwekvermogen van de Centrale aan de Saramaccastraat uitgebreid, waardoor het geïnstalleerd vermogen op 83 MW is gekomen. Het aantal aansluitingen per jaar is opgevoerd van voorheen gemiddeld 2700 naar nu 5000 gemiddeld per jaar, waardoor de wachttijden korter zijn geworden.

De tweede fase van het energie verbeteringsproject Paramaribo omvat de vervanging en upgradering van het onderstation Saramaccastraat en de bouw van de onderstations Zorg & Hoop en Peperpot.

De centrale van Nickerie is in 2008 gereconditioneerd en de uitbreiding van het opwekvermogen met 6 MW zal begin 2009 een feit zijn. Eveneens zal in de overige districten, waaronder Moengo, het machinepark worden verbeterd.

De toepassing van energie zuinige spaarlampen zal in 2009 gecontinueerd worden.

De Ogane gasfillingplant is verder geautomatiseerd in 2008 waardoor de gasvoorziening is geoptimaliseerd.

Om de economische activiteit in het binnenland een stimulans te geven zal er in enkele kerndorpen gestart worden met het beschikbaar stellen van 24 uur energie per dag i.p.v. slechts 5 uren per dag, wat nu gangbaar is.

In de bauxietsector richt het beleid zich op:

- Afronding van de onderhandelingen met de in Suriname actieve bauxietmaatschappijen t.a.v. de productie van bauxiet te Bakhuis bestemd voor de aluinaardefabriek te Paranam.
- Opstarten van besprekingen met geïnteresseerde partijen t.a.v. de verdere exploitatie van de bauxietvoorkomens te Bakhuis t.b.v. een geïntegreerde aluminium industrie.

Het Overheids Aluminiumbedrijf Alumsur richt zich erop om in Joint Venture ook te participeren in deze activiteiten.

Onderhandelingen zullen worden voortgezet met Newmont met betrekking tot het opzetten van een goudmijn in het Nassagebied.

Ten aanzien van de goudwinning in de kleinemijnbouw zal het accent gelegd worden op de introductie van milieu vriendelijke productiemethoden.

Het aardolie onderzoek zal worden geïntensiveerd om de reserves van Staatsolie Maatschappij Suriname N.V. aan te vullen en zelfs te vergroten.

Voorts zal de feasibilitystudie t.a.v. de uitbreiding van de aardolie raffinaderij gefinaliseerd worden.

Het beleid t.a.v. de drinkwatervoorziening in Suriname zal gericht zijn om in het gehele land voldoende betrouwbaar drinkwater te leveren tegen betaalbare prijzen.

RGB

Een gedegen ruimtelijke planning van het grondgebruik zal de gebieden in kaart brengen aan de hand van hun respectieve potenties voor daarop te ondernemen activiteiten. Aldus zal een aanzet worden gegeven tot het bestemmen van bosgebieden naar de verschillende bosfuncties, gebieden voor bouwmaterialen en kleinsmijnbouw, gebieden voor agrarische doeleinden, gebieden voor haven faciliteiten en industriële doeleinden, woongebieden, gebieden voor begraafplaatsen, gebieden voor vuilstortplaatsen.

Kennelijk verlaten gronden die in verwaarloosde staat verkeren, werken belemmerend op de ontwikkeling van ons land. De Regering zal nagaan hoe deze gronden kunnen worden ingezet ten behoeve van de verdere ontwikkeling.

Om in de toenemende behoefte aan kavels voor bebouwing en bewoning tegemoet te komen, zal de Regering gronden die reeds daarvoor zijn geïdentificeerd, bestemmen, verkavelen en uitgeven aan daarvoor in aanmerking komende personen, binnen verkavelingsprojecten met de noodzakelijke infrastructurale en nutsvoorzieningen.

Stringente controle op de naleving van de voorwaarden vervat in de toewijzingsbeschikkingen zal meer dan ooit prioriteit genieten.

Ter oplossing van het occupatie probleem is reeds een taskforce in het leven geroepen met als opdracht oplossingsmodellen aan te dragen. Hiermee zal de weg vrijgemaakt worden voor een stringente bestrijding van illegale occupatie van gronden en woningen, aan de hand van een door De Nationale Assemblee af te handelen wetsontwerp.

Met de te verwachten spoedige behandeling van de aangepaste conceptwet voor het Grond en Landregistratie Systeem (GLIS) door De Nationale Assemblee, zal de basis worden gelegd voor toepassing van een degelijke grondregistratie, welke geschikt is op heden ten dage ter beschikking staande technologie.

Om de mogelijkheden van onze bossen duurzaam te benutten zal met de uitvoering van het Strategisch Actie Plan, een vervolg van het Nationaal Bosbeleid, een aanvang worden gemaakt. In dit kader zal ondermeer de instelling van de Bos- en Natuurbeheer Autoriteit (BOSNAS) bij ontwerp van de wet aan Uw College worden voorgelegd.

De Regering zal in het licht van een duurzaam beheer van onze bossen, de benutting stimuleren van de mogelijkheden van het bos voor niet-hout producten en diensten. Zij zal ook de mogelijkheden onderzoeken voor vergoeding door de internationale gemeenschap voor het behoud van onze bossen.

JP

Rechtsbescherming en veiligheid voor de gehele samenleving in geheel Suriname, met daarbij continuïteit van effectieve rechtshandhaving en beheersing van de criminaliteit genieten onverkort hoge prioriteit in het beleid van de Regering. Zij continueert onder andere het treffen van rechtstaatversterkende maatregelen en blijft bij haar beleid van “zero tolerantie” op het gebied van de wetshandhaving, haar beleid van totale bestrijding van alle vormen van criminaliteit.

Het beleid met betrekking tot verbetering van de kwaliteit van de rechtshandhaving en de rechtsbescherming, zal geschieden middels het continueren van opleidingen, cursussen, trainingen, rechtspositionele- en infrastructurele voorzieningen, alsook adequate huisvesting, ten behoeve van de leden en aspirant leden van de rechtsprekende instituten.

Het veiligheidsbeleid behelst eveneens de veiligheid in het verkeer. In 2009 zal een aanvang worden gemaakt met de formulering van een gedegen mobiliteitsplan. Met betrekking tot het vreemdelingenverkeer is het streven erop gericht, dit aan te passen aan de eisen van de tijd.

Op het gebied van de internationale rechtshandhaving, levert ons land zijn bijdrage door samenwerking met zorgvuldig gekozen partners, bilateraal en multilateraal.

Ook aan de brandveiligheid in onze gemeenschap zal in het komend begrotingsjaar ruime aandacht worden besteed.

Voorzieningen zullen getroffen worden voor het goed functioneren van de werkarmen van Justitie en Politie, met name: Vreemdelingen Zaken, het Nationaal Coördinatie Centrum, het Korps Politie Suriname, het Korps Brandweer Suriname, het Korps Penitentiaire Ambtenaren alsook de Beveiligings- en Bijstandsdienst, door de continuering van de capaciteitsontwikkeling van deze diensten.

Publieke organen ter bestrijding van de georganiseerde criminaliteit en de aanpak van corruptie, zullen verder ontwikkeld worden evenals organen belast met de verdere aanpak van het drugsprobleem.

Met de bouw van een justitieel complex te Nickerie wordt een aanvang gemaakt.

Gerelateerd aan het beleidsdomein Rechtsbescherming en Mensenrechten wordt de zorg voor delinquenten aangescherpt en zal de verbetering van de rechtshulp voortgezet worden. Het Bureau Mensenrechten zal adequaat gehuisvest worden en van voldoende personeel op niveau, worden voorzien. Het resocialisatiebeleid zal stringenter worden uitgevoerd.

De bescherming van intellectueel eigendom zal worden opgevoerd door institutionele versterking van de daarbij betrokken instanties, zoals politie, douane en relevante ministeries.

BIZA

Verhoging van de efficiëntie en effectiviteit van het openbaar bestuur en verbetering van de dienstverlening aan de gemeenschap zullen worden nagestreefd door introductie van een nationaal Human Resources Management Strategie voor de Overheid, waarbinnen ruime aandacht zal worden besteed aan de versterking van de structuren van de organisatie en van het management, alsmede aan de opleiding en training van de ambtenaren.

Het welvaartvast maken van de ambtenaren pensioenen levert een wezenlijke bijdrage aan de versterking van de sociaal-maatschappelijke positie van de gepensioneerdde ambtenaar. De parastatale- en particuliere bedrijven worden uitgenodigd dit voorbeeld van de Overheid te volgen.

De uitvoering van het genderbeleid zal worden voortgezet op basis van het Integraal Gender Actie Plan en de internationale verplichtingen die Suriname binnen dit verband is aangegaan.

In aanloop naar de Algemene, Vrije en Geheime Verkiezingen in het jaar 2010, worden de pre-electurale activiteiten geïntensiverd. Het structureel opschonen van de burgeradministratie, op zichzelf reeds een project van groot algemeen belang, zal daarbij een belangrijke plaats innemen.

DEF

De intensivering van de betrokkenheid van Defensie bij het waarborgen van de interne veiligheid betekent een taakverzwaring voor de defensieorganisatie in het algemeen en voor het Nationaal Leger in het bijzonder. Dit komt ondermeer tot uiting in de assistentie die de defensieorganisatie verleent aan handhaving van de orde in stad, district en binnenland. Mede in het licht van de taakverzwaring moet ook het voornemen van de Regering worden gezien om het komende jaar een nieuwe lichtingsploeg te laten opkomen en op een aantal lokaties nieuwe militaire posten in gebruik te nemen, zoals onlangs te Moengo is geschied. Ook zullen accommodatie, apparatuur en materieel verbeterd worden, o.a. met het oog op een hogere mobiliteit te land, te water en in de lucht.

De bijstand van het Nationaal Leger aan civiele autoriteiten en instituten, zoals het Korps Politie Suriname, het NCCR en aan sociaal-economische projecten zal op structurele wijze voortgang vinden.

De noodzaak tot bewaking, beheersing en beheer van onze wateren heeft geleid tot het opzetten van een Joint Operations Centre (JOC), als voorloper op de Kustwacht, waarin samenwerken marine en luchtmacht van het Nationaal Leger, en de ministeries van Justitie en Politie, Transport, Communicatie en Toerisme en Landbouw, Veeteelt en Visserij.

Naast de bilaterale samenwerkingsrelaties zullen concrete stappen worden gezet ter intensivering van de participatie van Suriname in regionale en sub-regionale samenwerkingsverbanden. De voorbereiding van de CISM General Assembly 2009 in Paramaribo is in volle gang.

Het bevorderen van de civiel militaire relaties blijft een beleidsprioriteit van de Regering. In voorbereiding op invoering van een civiele dienstplicht zal een pilot project Civiele Vorming worden uitgevoerd, waarbij aan vroegtijdige schoolverlaters die niet in het arbeidsproces zijn opgenomen vormings- en trainingsprogramma's aangeboden zullen worden.

De Stichting Nazorg Dienstplichtigen en Ex-militairen zal middels om- en bijscholingsactiviteiten en door arbeidsbemiddeling een actieve rol vervullen in de integratie van ex-militairen in het arbeidsproces.

Het defensieapparaat blijft zich evenwel concentreren op de hoofdtaak van het Nationaal Leger.

OW

In de achterliggende periode 2000-2008 is gelet op de onderhoudsachterstand in onze infrastructuur.

Ca. 800 km. aan wegen verspreid over de diverse districten in het land is gerehabiliteerd c.q. geasfalteerd. De concentratie lag vooral op de primaire wegen en de wegen in de woonwijken. Dit proces wordt in de komende jaren voortgezet met nog eens 575 km. aan wegen in deze gebieden. Tegelijkertijd is de rehabilitatie of zelfs reeds asfaltering en herasfaltering van de hoofdontsluitingswegen in Suriname voorbereid of zelfs reeds opgestart. Het betreft in deze:

- van de Oost-West verbinding het deel tussen de Saramacca- en de Coppenamebrug en de weg Meerzorg-Albina.
- de Noord-Zuid verbinding in midden Suriname of te wel de wegstrekkingen Paranam-Afobaka en Berg en Dal-Atjoni.

Ook delen van de 2^e Oost-West verbinding zijn in deze fase opgebracht evenals wegen naar de verschillende toeristische- c.q. vakantie oorden die in verbinding staan met de Noord-Zuid verbinding.

Met de uitvoering van dit programma wordt een belangrijke ondersteuning gegeven aan de ontwikkeling van de sectoren mijnbouw, bosbouw, energie en toerisme. Ook zullen de vele leefgemeenschappen in deze omgeving beter in staat worden gesteld om actief te participeren in het economisch proces.

Na de uitvoering van dit programma zal ca. 40% van de wegeninfrastructuur weer in acceptabele toestand zijn gebracht.

Voor de ontwateringsinfrastructuur zijn eveneens een aantal programma's voorbereid c.q. in uitvoering genomen te weten:

- de herriolering en tevens de herinrichting van delen van Paramaribo Centrum waarbij fysiek reeds een aanvang is gemaakt met de Frederik Derbystraat.
- de bouw van pompgemalen ter verbetering van de ontwatering in diverse gebieden (Geyersvlijt, Clevia, Houttuin, Vredenburg, Meezorg, Tijgerkreek-West, Creola, Saramaccakanaal en Tout Lui Faut).
- diverse detail ontwateringsprogramma's voor verschillende inundatie gebieden.

Het programma voor het bouwen van duurzame brugconstructies en rehabilitatie van bestaande bruggen zal worden voortgezet op verschillende locaties.

Met het oog op de verkeersontwikkeling, de toename van de bebouwing en bewoning en andere veranderende omstandigheden is een programma voorbereid voor het gefaseerd herinrichten van wegen, waarbij aandacht wordt besteed aan voetgangersstroken, businhammen, parkeerplaatsen en aan de herinrichting van verkeersknooppunten.

Voor wat de waterkeringswerken betreft zijn reeds contracten gesloten voor de bouw van een zeedijk te Coronie (ca. 12 km.) en de aanleg van oeververdedigingswerken aan de rechteroever van de Surinamerivier.

De voorbereidende werkzaamheden zijn intussen aangevangen.

Aan de studie van de bouw van de ringdijk, in Paramaribo wordt thans de laatste hand gelegd.

De introductie van de afvalstoffenwet, de milieuwet en de wet op milieu autoriteit zal aan het proces van verzelfstandiging van de vuilophaal- en verwerkingsdienst vorm en inhoud helpen geven.

Voor een goed beleid is de beschikbaarheid van meteorologische informatie dus een noodzaak, o.m. voor duurzame productie, bouwactiviteiten en sociaal-maatschappelijke activiteiten.

RO

Met betrekking tot het regionaal/distriktsbestuur wordt verder inhoud gegeven aan het decentralisatieprogramma.

Met behulp van het Tweede Decentralization and Local Government Strengthening Program (DLGP-2) zullen de distrikts-overheden en de regionale raden van de distrikten Coronie, Saramacca en Brokopondo, evenals de reeds 5 gecertificeerde distrikten, worden versterkt om zodoende zelfstandig begrotings- en financieel beheer te voeren. Paramaribo en Sipaliwini zullen middels dit programma het certificeringsproces voltooien. In het kader van DLGP-2 zal een Kapitaal Investeringsprogramma worden uitgevoerd ter verbetering van infrastructurele faciliteiten in de gecertificeerde distrikten. Het verschaffen van adequate accommodatie aan de regionale raden zal ook de nodige aandacht krijgen.

De zorg voor de ontwikkeling van het binnenland zal zich gedurende dit begrotingsjaar voornamelijk richten op het vraagstuk van de tribale rechten van de in stamverband wonende groepen in ons land, het zogenaamde grondenrechten vraagstuk. Dit zal geschieden in het kader van de uitvoering van het project Support for the Sustainable Development planning of the Interior (SSDI), dat bouwstenen moet aandragen voor het formuleren van wet- en regelgeving met betrekking tot het traditioneel gezag en criteria voor het demarqueren van woongebieden van tribale gemeenschappen.

Het onderhoud van de secundaire en tertiaire voorzieningen in de distrikten, m.a.w. van de natte en droge infrastructuur (lozingen, waterwegen en kunstwerken, wegen en gebouwen) zal met aanvullende investeringen van de Centrale Overheid worden verbeterd. In de gecertificeerde districten maakt deze zorg deel uit van de autonome taken van het distriktsbestuur.

De verbetering van het woon- en leefmilieu van de dorpsgemeenschappen zal verder ter hand worden genomen binnen het kader van dorpsontwikkelingsprogramma's, waarbij de ontwikkelingsmogelijkheden van de afzonderlijke dorpen in beschouwing worden genomen en doelgerichte projecten worden ontwikkeld en uitgevoerd in samenspraak en samenwerking met de betreffende gemeenschap. De projecten richten zich op thema's zoals ruimtelijke inrichting en infrastructuur, milieu en gezondheid, economie en werkgelegenheid, veiligheid en criminaliteitsbestrijding. Het programma beoogt ook de zelfwerkzaamheid van de gemeenschappen te bevorderen.

Ter verhoging van de bestuurbaarheid van met name het distrikt Sipaliwini zal de instelling van bestuursressorten verder ter hand worden genomen. De bestuurscentra, met faciliteiten voor overheidsdiensten te Stoelmanseiland, Atjoni, Apoera en Sneesikondre zal in het komend begrotingsjaar worden gerealiseerd.

Ter versterking van de economische weerbaarheid van de binnenlandbewoners zullen doelgericht projecten worden uitgevoerd ter identificering en stimulering van kleine ondernemers. Het accent zal vooral worden gelegd op initiatieven in de bosexploitatie en houtverwerking, kunst- en huisnijverheid, toerisme en handel.

Middels de uitvoering van infrastructurele werken in de civieltechnische en bouwkundige sfeer zal de wederopbouw van het binnenland ter hand worden genomen, waarbij rekeninghoudend met het risico van overstromingen in de toekomst, voorzieningen zullen worden getroffen voor het initiëren van moderne woonkernen.

De Stichting Fonds Ontwikkeling Binnenland zal voortgaan met de ondersteuning van de wederopbouw en verdere ontwikkeling van het binnenland.

TCT

De voortgaande ontsluiting van het binnenland blijft één van de prioriteiten van het Regeringsbeleid. Tevens wordt nagegaan hoe dit efficiënter en tegen billijke en betaalbare tarieven, voor weg-, water- en luchttransport, mogelijk gemaakt kan worden.

In het kader van de ordening van het Openbaar Vervoer zal het Nationaal Vervoers Bedrijf versterkt worden en het rijstelsysteem van de particuliere lijnbussen verbeterd worden.

De studies i.v.m. het uitdiepen van de vaargeul in de Surinamerivier zijn reeds afgerond. Inmiddels heeft de inschrijving voor het uitbaggeren plaatsgehad. De fysieke rehabilitatie van de Nieuwe Haven Terminal vordert gestaag.

De realisatie van het project "Upgrading Air Navigation System Suriname", het zgn. "radar project", is gepland voor de eerste helft van 2009. Het radar project zal ons beter overzicht geven van de vliegbewegingen in ons luchtruim. Tevens zal een aantal vliegvelden worden gerehabiliteerd.

Op de Johan Adolf Pengel Luchthaven zal de vernieuwde aankomsthal in 2009 worden opgeleverd.

De expansie van de SLM met vluchten naar de regio zal verder worden voortgezet. Deze uitbreiding heeft ten doel het vermeerderen van de inkomsten voor dit Staatsbedrijf dat nu een moeilijke tijd doormaakt.

De liberalisatie van de telecommunicatiesector en de komst van twee nieuwe bedrijven in de sector is gepaard gegaan met een explosieve groei van het aantal gebruikers van mobiele telecom diensten. De concurrentie is zeker de consument ten goede gekomen. Daarnaast heeft de komst van de twee

bedrijven ook een belangrijke bijdrage geleverd aan het ontsluiten van delen van het binnenland. Verwachting is dat in 2009 meer gebieden toegang zullen hebben tot het communicatie netwerk.

In samenspraak met de Telecommunicatie Autoriteit Suriname (TAS) zal de omroep gereorganiseerd worden.

Het toerisme biedt Suriname mogelijkheden tot diversificatie van de economie. In dit kader zal in het jaar 2009 verder aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van het toeristisch product van Suriname. De betrokkenheid van lokale gemeenschappen in deze sector heeft de bijzondere aandacht van de Regering. De begeleiding van de wederopbouw van de door watersnood getroffen toerismeoorden vindt plaats in samenspraak met de lokale ondernemers.

Een belangrijk streven is het indienen van een Concept-Toerismewet welke de Suriname Tourism Board een wettelijke basis zal geven en waardoor met de standaardisering en upgrading van toerisme diensten kan worden aangevangen. De Suriname Hospitality and Tourism Training Centre (SHTTC) die thans operationeel is, speelt hierbij een cruciale rol.

De relatie tussen de landbouw- en de toerismesector bekend als agro-toerisme zal verder worden uitgebouwd.

De samenwerking met regionale toerisme-organisaties zoals de Associatie van Caribische Staten (ACS), Caribische Toerisme Organisatie (CTO), Amazon Cooperation Treaty Organization (ACTO) alsmede bilaterale en multilaterale samenwerkingsverbanden zullen verder worden uitgediept. Als onderdeel van het Tourism Sustainable Zone projekt van de ACS, zullen toerismegebieden van Suriname worden opgenomen in toerismezones voor het Caribisch gebied. In het kader van het 3^e EU projekt voor toerisme ontwikkeling welke in juni 2008 van start is gegaan, zal er een aanvang gemaakt worden met het bewustmaken van de bevolking over milieu en toerisme als onderdeel van het verbeteren van ons toeristisch product.

OV

De plannen met betrekking tot de invoering van de 11-jarige basisschool richten zich vooral op het verbeteren van de kwaliteit van het leermateriaal en het bijscholen van leerkrachten. In dit verband is een aanvang gemaakt met een managementtraining voor leerkrachten van het Gewoon Lager Onderwijs en het Voortgezet Onderwijs op Junioren niveau.

De Regering verwacht in de loop van het komend jaar een beter zicht te verwerven op de haalbare strategieën om de 11-jarige basisschool te implementeren.

Om de opvang van leerlingen en studenten te garanderen zal naast de verbetering van de bestaande onderwijsaccommodaties, gestreefd worden om ook in het komend jaar ten minste 80 lokalen bij te bouwen.

Ook in het binnenland zal voortgegaan worden met de bouw en renovatie van onderwijs faciliteiten en dienstwoningen. Vanuit de 2 nucleus centra zullen heren bijscholingsprogramma's verzorgd worden om de leerkrachten bij te staan in het onderwijsleerproces. De twee geplande internaten op Stoelmanseiland en Atjoni zullen volgens planning in 2009 opgeleverd worden.

De ontwikkelingen in de wereld, en de noodzaak tot verdere ontwikkeling van Suriname, vereisen steeds meer hooggeschoold kader: jonge mannen en vrouwen die in het tertiair onderwijs zijn opgeleid tot breed inzetbare, flexibele onderzoekers, docenten en ander beroepsbeoefenaars. Dit vereist een bijzondere oriëntatie van het primair en secundair onderwijs met het oog op de bijdrage in de vorming van de leerlingen en studenten die naar de universiteit of de hoge scholen moeten kunnen doorstromen.

Ten aanzien van de opleidingen voor leerkrachten van het kleuter- en basisonderwijs zal speciale aandacht gegeven worden aan de problematiek van de omvang en het niveau bij de instroom.

Het Instituut voor de Opleiding van Leraren zal anticiperend op de nieuwe onderwijswetgeving en accreditatie, voortgaan met het pedagogisch-didactisch kwalificeren van velen die in het bedrijfsleven of elders buiten het regulier onderwijs lesgeven en met het opleiden van logopedisten, gezondheidsvoorlichters en remedial teachers.

Met de invoering van de wet NOVA zullen activiteiten worden uitgevoerd voor kwaliteitsverbetering van alle onderwijsprogramma's van het hoger onderwijs.

Thans wordt de laatste hand gelegd aan de afronding van de concept-wet Hoger Onderwijs en de concept-wet Studiefinanciering die het komend jaar ter goedkeuring zullen worden aangeboden aan De Nationale Assemblée.

Het sportbeleid blijft zich richten op de ontwikkeling van de Wedstrijdsport, Jeugdsport, Schoolsport, Recreatiesport en Bewegingsrecreatie in stad, district en binnenland. Aldus worden kansen gecreëerd voor jong en oud op een harmonieuze ontwikkeling, waarin sprake is van een stabiele gezondheid en verbetering van de kwaliteit van het leven.

In het kader van Health Promotion zal intersectoraal aandacht besteed worden aan de uitvoering van de besluiten genomen door de Caricom staathoofden in de "Declaration of Port of Spain", welke handelt over de strijd tegen Chronische Niet Overdraagbare Ziekten (Overgewicht, Obesitas, Hypertensie, Diabetes).

Het subsidie beleid wordt transparanter gemaakt voor zowel aanvrager als verlener, en heeft nog steeds als doel voorwaarde scheppend de sportontwikkeling te ondersteunen.

Op een Nationaal Sportcongres zal een Nationaal Ontwikkelingsplan voor Sport en Bewegen worden ontwikkeld, gericht op de regionale- en internationale ontwikkelingen en de positie van Suriname daarbij.

Op het gebied Onderzoek, Informatie en Kadervorming op Sportgebied zal de samenwerking met bevriende landen worden voortgezet en uitgebreid.

Er wordt binnenkort een aanvang gemaakt met een sportontwikkelingsproject in het district Brokopondo. Een speciaal opleidingstraject zal met de sportbonden worden afgewerkt, zodat het niveau van het technisch kader verder opgetrokken kan worden.

Het onderzoeksaspect zal daarbij ook ruime aandacht krijgen.

De Regering blijft hoge prioriteit geven aan de ontwikkeling en bevordering van een gecoördineerd en planmatig jeugdbeleid, waarbij het verbeteren van de maatschappelijke positie van de jeugd, het scheppen van voorwaarden voor haar ontplooiing en het bevorderen van het actief en het zelfstandig participeren van de Jeugd in het nationaal ontwikkelingsproces, centraal staan.

De vaste commissies van het Jeugdparlement, de Caricom Jeugdambassadeurs alsook de MDG Ambassadeurs zullen op het gebied van o.a. onderwijs, voorlichting en sport enkele belangrijke projecten voor de jeugd ten uitvoer brengen.

Invulling zal worden gegeven aan de afspraken in Caricom-verband met betrekking tot het jeugdbeleid, waarbij extra aandacht gegeven zal worden aan jongeren met een beperking en jongeren in de districten en het binnenland.

Het cultuurbeleid zal ook in 2009 gericht zijn op het in de ruimste zin sociaal-cultureel weerbaar maken van ieder individu en het besef omtrent de Surinaamse Cultuur te bevorderen.

Met genoegen wordt hier vermeld de succesvolle deelname van Suriname aan Carifesta X te Guyana waar ons land is opgevallen door haar rijke cultuur.

Er is een aanvang gemaakt met de rehabilitatie van het Openlucht Museum Nieuw Amsterdam. De eerste stappen om te komen tot rehabilitatie en verjonging van de Palmentuin zijn ook gezet.

Binnen afzienbare tijd zal de craftsindustrie doelmatig worden vormgegeven via een Nationale Craftboard.

De internationale culturele betrekkingen, soms ingebed in de culturele akkoorden zijn ondersteunend voor de eigen ontwikkeling.

In de komende periode zal het accent sterk gelegd worden op de kunst- en cultuurontwikkeling in het algemeen en de Kunst- en Cultuureducatie in het bijzonder.

SOZAVO

Ontwerp-wetgeving betreffende de kinderopvang zal aan De Nationale Assemblee worden voorgelegd. Vooruitlopend op de goedkeuring daarvan heeft de Regering in samenwerking met het particuliere veld een plan uitgezet om de relevante instellingen en instanties te informeren over de principes van de beoogde wetgeving en de implicaties die de invoering ervan zal hebben.

Het gezinscoaching project is in de fase waarbij de participerende moeders in de gelegenheid worden gesteld een beroepstraining te volgen die in 2009 moet worden afgerond.

Voor de implementatie van het "VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind" en de monitoring daarvan, worden de vereiste voorzieningen getroffen.

De dienstverlening aan kinderen in crèches zal verbeterd worden door middel van het upgraden van het personeel en de accommodaties. Daarnaast zal de nadruk gelegd worden op het stimuleren van de ouderparticipatie.

In het kader van de implementatie van standaarden voor kinderopvanginstellingen wordt gewerkt aan het doorvoeren van een zorgplan voor kinderen die voor hulpverlening worden aangemeld.

Een strategie wordt uitgewerkt voor het faciliteren van kinderen en jeugdigen, waarvoor hulpverlening noodzakelijk is, ook in het geval de misstanden zich voordoen in kindertehuizen.

De resultaten van het onderzoek naar de leefsituatie van kinderen zullen in het eerste kwartaal 2009 worden gepubliceerd. Daaraan gekoppeld zal een verhalend voorlichtingsboek voor kinderen worden uitgegeven.

In het kader van het beleid voor mensen met een beperking wordt het accent in 2009 gelegd op wet- en regelgeving met betrekking tot fondsvorming en opvang en op de implementatie van het project 'Registratie mensen met een beperking'.

Ten aanzien van het beleid voor de senioren burgers zal in 2009 de nadruk gelegd worden op het verruimen van de dienstverlening en het creëren van opvangmogelijkheden in de distrikten.

Het huisvestingsbeleid van de Regering richt zich in toenemende mate erop om enerzijds een faciliterende rol en functie te vervullen en anderzijds de financieringsmogelijkheden te verruimen en toegankelijker te maken voor de belanghebbende burgers. Gestimuleerd wordt dat de samenleving middels het partikulier initiatief alsook de private sector zelf initiatieven ontplooit en implementeert voor een duurzame oplossing van de woningbehoefte.

In het kader van de uitvoering van het Meerjarenprogramma voor de sector Huisvesting zullen in het nieuwe begrotingsjaar eerder gepleegde inspanningen konkrete en duurzame kondities scheppen opdat op de middellange en langere termijn de woningnood belangrijk zal zijn teruggedrongen. Hierbij zal de bouw van woningen door commerciële en niet commerciële marktpartijen in het kader van het Meerjarenprogramma Huisvesting (MPH) gefaciliteerd worden. De verwachting is dat het aanbod van woningen in de komende jaren fors zal stijgen en dat er sprake zal zijn van een zichtbare verlichting van de woningnood.

Het Low Income Shelter Program wordt gerekend tot een succesvol uitgevoerd woningbouwprogramma, waarbij sprake is geweest van zowel nieuwbouw als woningverbetering. Het ligt in de bedoeling dat dit programma, met enige wijzigingen, gericht op een bredere toegankelijkheid en bereikbaarheid, wordt gecontinueerd. Nog in dit lopend begrotingsjaar wordt het Low Middle Income Shelter Program (LMISP) in uitvoering genomen, dat zal fungeren als een krediet- en garantiefonds ten behoeve van de woningbouw voor de lage- en midden inkomensgroepen. Het woningbouwproject te Tout-Lui-Faut in het district Wanica wordt in het nieuwe begrotingsjaar voltooid en opgeleverd.

Benevens de opgesomde woningbouwprojecten zullen ook op andere lokaties woningbouwprojecten worden geïnitieerd en in uitvoering gebracht. Het streven is er op gericht dat ultimo 2009 tenminste 900 nieuwe woningen zijn afgebouwd en opgeleverd in het kader van het Woningbouwprogramma van de Overheid.

Ook in het komend jaar wordt voortgegaan met de uitvoering van een sociaal woningbouwprogramma, gericht op de facilitering van financieel zwakke en behoeftige huishoudens, die in woningnood verkeren en die zonder gerichte structurele overheidsondersteuning niet in staat zijn op een adekwate wijze voor hun huisvesting te zorgen.

VG

In het afgelopen jaar zijn de initiatieven die moeten leiden tot de verbetering van de gezondheidszorg gestaag voortgezet. De malaria bestrijdingsactiviteiten zijn geïntensiveerd, hetgeen geleid heeft tot een verdere reductie van malaria in Suriname. Het Millennium Development Goal met betrekking tot malaria is door Suriname reeds ruimschoots behaald. In het komend jaar zal met financiële ondersteuning van het Global Fund de malariabestrijding onder migrerende

populaties in het binnenland ter hand genomen worden, teneinde de overdracht van malaria verder te reduceren.

Ook de sterftcijfers ten gevolge van HIV/AIDS vertonen een dalende trend, evenals de hospitalisaties. De Regering zal het komend jaar werken aan het garanderen van de continuïteit in de voorziening van de HIV/AIDS testen en - medicamenten.

De resultaten van onderzoek naar de behoefte aan medisch kader zullen gebruikt worden om de planning van opleidingen in de gezondheidszorg beter te coördineren.

De thuiszorg zal verder gereguleerd worden middels wet- en regelgeving. Hierdoor zullen opleidingen en organisaties werkzaam op het gebied van de thuiszorg zich moeten onderwerpen aan criteria teneinde de kwaliteit van deze medische dienstverlening te garanderen.

De monitoring van de kwaliteit van de dienstverlening van de zgn. prikpunten laboratoria zal geïntensiveerd worden.

Een speciale commissie zal advies uitbrengen ten aanzien van de randvoorwaarden voor de huisartspraktijk. Deze randvoorwaarden zullen gebruikt worden voor de inspectie van de huisartspraktijken. Zulks ter verbetering van de dienstverlening.

Ter bevordering van rationeel geneesmiddelen gebruik, zal het Ministerie twee tot driejaarlijks relevante geneesmiddelen informatie verstrekken aan artsen en apothekers.

Het verbeteren en uitbreiden van de fysieke infrastructuur van de gezondheidszorginstellingen is een topprioriteit. Het afgelopen jaar zijn enkele renovatie- en uitbreidingsprojecten afgerond zoals de grondige renovatie van het hoofdkantoor van het Ministerie, de renovatie van enkele faciliteiten van het Bureau Openbare Gezondheidszorg, de oplevering van het nieuwe Moeder- en Kindzorg Centrum van het 'sLands Hospitaal. Het komend jaar zal gestart worden met nieuwbouw, renovatie en uitbreidingen. Zo zal het regionale hospitaal van Albina worden gerenoveerd en een nieuw hospitaal op Atjoni worden gebouwd. Op verschillende lokaties in het binnenland en in de kuststrook zullen poliklinieken gerenoveerd of uitgebreid worden teneinde de dienstverlening dichterbij de bevolking te brengen.

Op het terrein van het Academisch Ziekenhuis Paramaribo zal gestart worden met de bouw van een Radiotherapeutisch Centrum, een oogziekenhuis en een nieuwe verloskamer, terwijl op het terrein van het Longpaviljoen een Nierdialysecentrum wordt ingericht.

De andere ziekenhuizen, inclusief het Militair Hospitaal, zullen grondig gerenoveerd worden. Noodzakelijke equipment en instrumentarium zullen

aangekocht worden voor onder andere de inrichting van operatiekamers en laboratoria.

Chronische ziekten, met name hart- en vaatziekten vormen de belangrijkste oorzaak van sterfte onder de bevolking. Er zijn reeds verschillende activiteiten uitgevoerd om een gezonde leefstijl te promoten zoals de recente Caribbean Wellness Day. Ook is de Tabaksconventie recent geratificeerd. Het komend jaar zal een nationaal strategisch plan voor de preventie van chronische ziekten worden geformuleerd. Dit beleidsplan zal moeten bijdragen in een gezondere, door de Overheid gestimuleerde, leefstijl van de bevolking onder andere op het gebied van voeding, lichaamsbeweging en rookgedrag.

De wet op de Algemene Ziektekosten Verzekering is in concept af en zal begin komend jaar aan De Nationale Assemblee worden aangeboden.

De verzelfstandiging van het Bureau Openbare Gezondheidszorg zal een belangrijke stap zijn op weg naar de professionalisering van de preventieve gezondheidszorg.

ATM

Op grond van het in 2008 afgerond onderzoek “Informeel Economie Suriname” zal verder gewerkt worden om de informaliteit binnen de economie te ontmoedigen en de transformatie van de informele naar de formele economie te stimuleren. Zo is voor de toegang tot kredieten voor micro ondernemers in het project “Jep kraka yu baka”, verplichte registratie een voorwaarde.

In 2009, zal met de verruiming van de krediet faciliteiten meer ruimte worden gecreëerd om startende en doorstartende ondernemers bij te staan. Productieve werkgelegenheid waarbij met name ook de nadruk gelegd wordt op ons jeugdig arbeidspotentieel dat ongeveer 16.7% van het totaal arbeidspotentieel uitmaakt, wordt hierdoor ook bevorderd. Naast de kredietverschaffing worden voor de duurzaamheid ook kennis en vaardigheden bijgebracht aan de potentiële micro ondernemers.

Als follow-up van de presentatie van het Nationaal Werkgelegenheidsrapport in 2008, zal worden gewerkt aan de instelling van een Nationale Raad Werkgelegenheid om de verdere ontwikkeling van nationale werkgelegenheidsstrategieën in tripartiet verband ter hand te nemen, inclusief die met betrekking tot de jeugd werkgelegenheid.

In het Kustgebied en in het Binnenland zullen jongeren in 2009 worden getraind. Om de toetsing van internationale normen te kunnen doorstaan is ook een aanvang gemaakt met de invoering van het “CANTA model” binnen de

vaktraining in Suriname. Het CANTA model is een door de Caricom aanbevolen trainingsmethodiek voor de vaktrainingsinstituten van de Regio .

Modernisering van de totale arbeidswetgeving waarmee in het begrotingsjaar 2008 concreet een aanvang is gemaakt, wordt in 2009 voortgezet. Een Nationale Commissie Kinderarbeid, zal worden ingesteld, die mede beleid zal helpen formuleren gericht op de uitbanning van kinderarbeid.

Het instellen van een speciale arbeidskamer bij het Hof van Justitie geniet grote prioriteit. Arbeidsgerelateerde rechtszaken moeten gericht worden afgehandeld. De voorbereidende studies, consultaties en het concept wetsproduct met betrekking tot de instelling van een minimumloonstelsel zullen worden afgerond.

De Arbeidsinspectie die onder andere belast is met het toezicht op de naleving van de bepalingen van de Arbeidswetgeving zal functioneel versterkt worden. Ook zal gewerkt worden aan het toegankelijker maken van de diensten van de Arbeidsinspectie voor werkgevers, werknemers en derden, door een verdere decentralisatie en specialisatie.

In 2008 is het “Beleid- en Actieplan Technologische Ontwikkeling in Suriname” afgerond. Daarmee is de institutionalisering van dit beleidsgebied concreet zichtbaar geworden binnen onze Overheid. In het begrotingsjaar 2009 wordt gewerkt aan het versterken van het netwerk binnen de Overheid, om het beleid met betrekking tot technologische ontwikkeling als instrument voor armoedebestrijding, productie ontwikkeling en inkomens verhoging te implementeren. Het beleid zal ook gericht zijn op het bevorderen van arbeids- en milieu vriendelijke technologieën.

Met het afronden van diverse onderzoeksrapporten zoals het klimaat- en biodiversiteitsactieplan, het onderzoek waarbij de impact van klimaat verandering op het kustgebied van Suriname is gedaan, wordt verder invulling gegeven aan het doel te komen tot een integraal milieu beleid. Enkele andere activiteiten die de haalbaarheid van dit doel verder zullen ondersteunen zijn de afronding van de concept “Wet Milieu Autoriteit” en de concept “Milieu Wet”. Met de goedkeuring van deze conceptwetten zullen meer formele mogelijkheden worden gecreëerd om het milieu beleid effectiever aan te pakken. De werkzaamheden om tot de inschrijving voor het samenstellen van het Milieu Sectorplan voor Suriname te geraken, verlopen gestadig en in 2009 zal de samenstelling van dit plan worden afgerond.

Het project “Chemicaliën Beheer” besteed speciale aandacht aan het verder formaliseren van de reeds opgestelde richtlijnen voor het transporteren en gebruik van chemicaliën. De afronding van de formulering van concept wetgeving met betrekking tot het gebruik van kwik wordt met de meeste voortvarendheid ter hand genomen. In het kader van het project “Chemicaliën

Beheer” zullen de voorkomens waar de opslag en het gebruik van chemisch afval in Suriname plaatsvinden, worden geïnventariseerd.

FIN

De ontwikkelingen in de wereldeconomie, welke gekenmerkt worden door stijgende prijzen van met name de producten uit de mijnbouwsector en de agrarische sector, hebben ook invloed op de Surinaamse economie. Enerzijds zorgen de stijgende prijzen binnen de mijnbouwsector voor meer inkomsten voor de Staat en anderzijds is het effect van het wereldwijde probleem van de gestegen brandstofprijzen in alle sectoren van de economie te merken.

De negatieve effecten van deze ontwikkelingen leggen een zware druk op de Overheid om maatregelen te treffen, om verlichting te brengen voor de bevolking, maar dan zodanig dat de stabiliteit van de economie niet in gevaar komt. De maatregelen die de Overheid tot nog toe heeft getroffen om de effecten van de stijgende brandstofprijzen te compenseren, zijn onder andere:

- 1) Vrijstelling van verbruiksbelasting en opcenten voor de Wegenautoriteit op een bepaalde hoeveelheid gasoline, met als bestemming het binnenland;
- 2) Aanpassing van de lonen en salarissen van de ambtenaren met 10%;
- 3) Verhoging van de A.O.V. met 10% en verhoging van de tegemoetkoming van de gehandicapten.

Ook voor mijnbouwondernemingen en andere industrieën in de productiesector, is conform artikel 1 lid 2 van de Wet Verbruiksbelasting Motorbrandstoffen vrijstelling gegeven. In het 1^{ste} kwartaal van 2008 is ca. 250.243 barrel diesel en ca. 234.746 barrel gasoline geïmporteerd door de lokale oliemaatschappijen, waarvan ongeveer 114.195 barrel diesel belastingvrij verkocht is aan vistrawlers, mijnbouwmaatschappijen, e.a.

Verder wordt er ook nagegaan hoe de bevolkings- en kustvisserij, studenten, gepensioneerden en de sociale minima eventueel tegemoet gekomen kunnen worden door de één of andere vorm van subsidie. Bij de schoolgaande jeugd gaat het voornamelijk om goedkopere transportfaciliteiten en een broodmaaltijd voor de leerlingen van de lagere school.

Rekeninghoudend met de huidige economische ontwikkelingen en met het oogpunt om daarbij het fundament van de economische stabiliteit te verstevigen, werkt de Regering continue aan een effectieve overheidsbegroting die goede perspectieven moet bieden voor de toekomst. De “Mediumterm Fiscal Framework” (meerjaren overheidsfinancieel raamwerk), biedt de Overheid de mogelijkheid om een planning te maken op middellange termijn, zorg te dragen voor een middelenallocatie die in overeenstemming is met strategische prioriteiten en met een efficiënt en doeltreffend gebruik van middelen bij het uitvoeren van beleidsvoornemens en programma’s.

Om de belangen van Suriname op regionaal en internationaal niveau te behartigen is een werkgroep "Caricom Task Force" in het leven geroepen. De werkgroep is ook belast met Economic Partnership Agreement aangelegenheden. Thans wordt door de werkgroep exercities gepleegd van de te verwachten inkomstenderving uit hoofde van de "zero list" en de "phased-reduction list" in EPA-verband en zij zal daarna aanbevelingen doen welke acties ondernomen moeten worden om de derving op te vangen. De "zero list" betreft een lijst van producten die tegen een nultarief mogen worden geïmporteerd uit Europese en Caribische landen. Bij de "phased-reduction list" gaat het om een lijst van producten die gefaseerd naar een nultarief afgebouwd moeten worden. Voor wat betreft de goederen die voorkomen op de zogeheten "exclusion list" zullen de huidige tarieven gehandhaafd worden.

De Belastingdienst zal in het jaar 2009 de eerste stappen zetten voor de implementatie van een belasting op de toegevoegde waarde. Met dit nieuwe belastingsysteem zal Suriname invulling geven aan de harmonisatie gedachte binnen de Caricom.

In de loop van 2008 zijn de invoerrechten en andere heffingen bij de invoer als gevolg van het nakomen van Caricom afspraken afgenomen. Deze afname van inkomsten zal gecompenseerd moeten worden met alternatieve inkomstenbronnen.

In 2009 zal er een begin moeten worden gemaakt met de voorbereiding om te komen tot de bouw van een nieuw belastingkantoor voor de Directe Belastingen. De organisatiestructuur van de Belastingdienst zal eveneens gewijzigd worden.

Per ultimo 2007 is er weer sprake van een daling van de feitelijke schuld t.o.v. eind 2006 en wel met 11%, vanwege verdere daling van de voorschotten met 10% en een daling van uitgegeven schatkistpapier met 24%.

Echter steeg de schuld aan de diverse bedrijven gestadig op jaarbasis vanwege de uitvoering van infrastructurele projecten; vanwege de daarbij gehanteerde financieringsmodaliteit. In april 2008 zijn er nieuwe contracten getekend met vier (4) Surinaamse asfalteringsbedrijven, te weten: Baitali ter waarde van US\$ 37.5 miljoen, Tjongalanga ter waarde van US\$ 15.7 miljoen, N.V Nationaal Uitvoeringsbedrijf ter waarde van US\$ 6.1 miljoen en het bedrijf Caremco Holding met een waarde van US\$14.4 miljoen.

De feitelijke buitenlandse schuld (exclusief niet afgeroepen garanties en niet getrokken gecommiteerde middelen) van de Staat zag er naar aangegane leningen in soort valuta per 30 Juni 2008 als volgt uit:

- 89% in US\$,
- 6% in Euro,
- 4 % in Chinese Yuan Renminbi
- 1% in Islamic dinars.

De totale buitenlandse schuld bedroeg per ultimo juni 2008 US\$ 591.7 miljoen.

De diverse buitenlandse schuldinstrumenten van de Staat Suriname in de referentie periode zijn: leningen (veelal met een originele looptijd van groter dan een jaar) en de exportkredieten (waaronder de zgn. Creditlines).

De stabiele trend op het monetair-financiële vlak zette zich in 2007 voor het vierde opeenvolgende jaar voort. De economische 'fundamentals' blijven een gezond beeld vertonen, terwijl het monetaire en het budgettaire beleid erop gericht blijven om de vraag in de economie binnen redelijke verhoudingen tot het aanbod te sturen. In het eerste halfjaar van 2008 is er echter een relatief sterke druk op het binnenlandse prijspeil te constateren welke zijn oorsprong hoofdzakelijk vindt in externe schokken op mondiaal niveau. Snel stijgende voedselprijzen en brandstofprijzen op de wereldmarkt doen zich duidelijker gevoelen en zorgen voor aanwakkering van de inflatie niet alleen in ons land maar wereldwijd. Ook de stijgende eurokoers t.o.v. de US-dollar oefent opwaartse druk uit op het prijspeil. Een eventuele bedreiging van deze ontwikkelingen voor de binnenlandse monetaire stabiliteit zit met name in de tweede ronde effecten via een hogere loonontwikkeling. Onevenredige looneisen als reactie op de huidige prijsstijgingen, zullen voor een snellere geldontwaarding zorgen. De ontwikkeling van een eventuele loon- en prijsspiraal zal de prestaties van de Surinaamse economie ernstig schaden. Het samenspel van prudent monetair beleid, uiterste zorgvuldigheid bij de staatsuitgaven en eveneens uiterste zorgvuldigheid zijdens de werknemersvakbewegingen bij looneisen, is een voorwaarde voor het zo beperkt mogelijk houden van het effect van de geïmporteerde inflatie op de samenleving.

Meneer de Voorzitter,
Leden van De Nationale Assemblée,

Gekomen aan het einde van deze uiteenzetting, wenst de Regering te benadrukken, dat zij met het uiteengezette beleid, de verwezenlijking van de aspiraties van het Volk van Suriname, voor ontwikkeling naar welvaart, voor vrede en welzijn, voor zekerheid en stabiliteit, naderbij wil brengen.

Succes bij die onderneming zal alleen mogelijk zijn met de volle participatie en inzet van geheel het Surinaamse Volk en met de leiding van de Almachtige, op de eerste plaats.

Begrotingen voor het dienstjaar 2009

DE ONTWERPBEGROTING 2009

Mijnheer de Voorzitter,

Het totaal van de geraamde overheidsinkomsten voor het dienstjaar 2009 bedraagt SRD 2.673 miljoen, terwijl de geraamde uitgaven in totaal SRD 3.442 miljoen bedragen.

Het saldo van de ontvangsten en de uitgaven komt neer op een tekort van SRD 769 miljoen. Conform de internationaal geldende normen worden aflossingen niet geïnclassificeerd als uitgaven, maar worden gezien als een post binnen de financiering van de staatsschuld. Na aftrek van de aflossingen van het saldo op de totale rekening, bedraagt het financieringstekort SRD 635 miljoen. Dit tekort is gelijk aan 6.9 % van het Bruto Binnenlands Product.

Nader uitgesplitst bestaan de totale overheidsuitgaven voor het dienstjaar 2009 uit:

Apparaatskosten SRD 1.197 miljoen

Beleidsprogramma's SRD 2.245 miljoen

De apparaatskosten hebben betrekking op de personeelsgerelateerde en overige operationele uitgaven van de verschillende ministeries. Ten aanzien van de personeelsgerelateerde uitgaven gaat het hierbij met name om uitgaven zoals salarissen, pensioenbijdragen en aanpassingen, bijdragen voor het Staatsziekenfonds, andere medische kosten en opleidingskosten. Bij de overige operationele kosten gaat het om uitgaven zoals kantoorkosten, aanschaffingen en klein onderhoud aan gebouwen en terreinen.

De uitgaven voor beleidsprogramma's geven het bedrag aan dat de Regering aan de uitvoering van beleidsmaatregelen denkt te besteden. Hiervan zal een bedrag SRD 1.601 uit eigen middelen worden opgebracht, terwijl het restant van SRD 644 miljoen uit leningen en donormiddelen zal worden gefinancierd.

Voor wat betreft de totale overheidsontvangsten voor het dienstjaar 2009 kan de volgende onderverdeling worden gemaakt:

Directe belastingen	SRD	842 miljoen
Indirecte belastingen	SRD	874 miljoen
Niet belastingmiddelen	SRD	573 miljoen
Donormiddelen	SRD	384 miljoen

Het totaal van de belastingen en de niet-belastingmiddelen komt uit op SRD 2.289 miljoen.